

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

9/2

ADOLF SZYSZKO-BOHUSZ (1883—1948)

Adolf Szyszko-Bohusz urodził się 1 IX 1883 r. w Narwie (Estonia). Egzamin dojrzałości złożył z odznaczeniem w 1902 r. w X Gimnazjum Klasycznym w Petersburgu. W tym roku podjął studia na Wydziale Architektury petersburskiej Akademii Sztuk Pięknych (ASP). Po trzech latach uzyskał prawo do wykonywania praktyki budowlanej. W tym czasie nawiązał kontakt z Komisją Historii Sztuki Akademii Umiejętności w Krakowie. Przy jej poparciu odbył wiele podróży naukowych do różnych miejscowości Królestwa Polskiego (zabór rosyjski), prowadząc studia nad najstarszymi zabytkami architektury polskiej. Zebrał bogaty materiał pomiarowy i wykonał mnóstwo rysunków, co posłużyło mu później do napisania kilkunastu rozpraw naukowych i do zilustrowania dwóch dzieł Z. Glogera: „Encyklopedia Staropolska” i „Budownictwo drzewce i wyroby z drzewa w dawnej Polsce”.

W 1909 r. ukończył studia w petersburskiej ASP. Za pracę dyplomową otrzymał pierwszą nagrodę i stypendium na wyjazd za granicę. Przez rok studiował architekturę w Austrii, Czechach i Niemczech. W następnym roku osiadł w Krakowie. Rozpoczął tu prywatną praktykę architektoniczną, podjął też wykłady w krakowskiej ASP i na Uniwersytecie Jagiellońskim. Przez pewien czas pełnił funkcję sekretarza Komisji Historii Sztuki. W 1912 r. przeniósł się do Lwowa, gdzie został profesorem nadzwyczajnym architektury nowoczesnej w Szkole Politechnicznej.

Po wybuchu I wojny światowej wstąpił do I Brygady Legionów J. Piłsudskiego; brał udział w walkach na froncie poleskim. Zwolniony z wojska w 1916 r. na skutek reklamacji krakowskiego środowiska naukowego, objął kierownictwo prac nad odnowieniem Zamku na Wawelu, który aż do 1905 r. służył za koszary i lazaret dla wojska austriackiego. Dzięki projektom i pełnej poświęcenia pracy prof. A. Szyszko-Bohusza, Zamek Wawelski zaczął stopniowo odzyskiwać dawną świetność. Urzeczywistniona, w późniejszych latach przez tego znakomitego architekta-projektanta, konserwatora zabytkowych budowli i historyka architektury w jednej osobie, wspaniała wizja zespołu zabudowy Wawelu opierała się na jego olbrzymim zasobie wiedzy, szczegółowych studiach i genialnej intuicji artystycznej.

W trakcie prowadzonych prac konserwatorskich na Wawelu dokonał kilku niezwykle cennych odkryć archeologicznych, wśród których do największych należy zaliczyć odnalezienie pozostałości ufundowanej przez Bolesława Chrobrego przypałacowej, przedromańskiej kaplicy pod wezwaniem Najświętszej Panny Marii, nazwanej później kaplicą Świętych Feliksa i Adaukta. Zachowana w swych dolnych partiach kaplica została zrekonstruowana przez prof. A. Szyszko-Bohusza, a zarazem posłużyła mu

za temat rozprawy doktorskiej, obronionej w 1919 r. w Szkole Politechnicznej we Lwowie.

W 1920 r. został powołany na Katedrę Konserwacji Architektury Zabytkowej w krakowskiej ASP. W latach akad. 1924/25—1928/29 piastował godność rektora tej uczelni. Z ramienia Ministerstwa Robót Publicznych objął w 1929 r. kierownictwo nad pracami konserwatorskimi w reprezentacyjnych obiektach architektonicznych w Warszawie: na Zamku Królewskim i w Pałacu Łazienkowskim. W 1932 r. przeniósł się do Warszawy. W dniu 4 II tego roku został powołany na profesora zwyczajnego na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Od 1934 r. do wybuchu wojny w 1939 r. kierował Katedrą Projektowania Hal Przestrzennych.

Prof. A. Szyszko-Bohusz był też wyjątkowo twórczym architektem. Na jego dorobek złożyło się ponad 110 opracowań projektowych i realizacyjnych. Wśród wykonanych przez niego projektów znajdują się obiekty użyteczności publicznej o charakterze monumentalnym, obiekty sakralne, gmachy administracji państwowej, obiekty dla potrzeb lecznictwa, bankowości, handlu, kultury i nauki, pensjonaty, hotele, rezydencje i prywatne wille. Z równie wielkim mistrzostwem i umiejętnością potrafił kształtować zarówno architekturę o założeniach narodowo-historycznych i klasycystycznych, jak i obiekty architektoniczne o nowoczesnych formach. Zaprojektował m. in. spowiednicę i krużganki w klasztorze OO. Paulinów na Jasnej Górze w Częstochowie (1920), gmach PKO w Krakowie (1922—1924), kościół w Trembowli (1926), mauzoleum gen. J. Bema w Tarnowie (1929), pałacyk prezydenta RP w Wiśle (1930—1931), hotel „Bristol” w Krynicy i dom zdrojowy w Żegiestowie.

Cały okres okupacji hitlerowskiej spędził w Krakowie. Za zgodą władz niemieckich pozostał pracownikiem technicznym na Wawelu, gdzie, jak wiadomo, mieściła się rezydencja generalnego gubernatora H. Franka. Prof. A. Szyszko-Bohusz postanowił trwać na tym posterunku mimo trudnych, a nawet niebezpiecznych warunków (był dwukrotnie aresztowany przez gestapo). Dzięki niemu docierały do polskiego podziemia informacje o zagrabionych lub zniszczonych przez Niemców zabytkach wawelskich.

Po wyzwoleniu kierował jeszcze przez rok pracami nad odbudową Zamku Wawelskiego. Jak sam to określił, Wawel był naczelnym zadaniem jego życia. Jednocześnie zorganizował w 1945 r. Wydział Architektury przy Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie i pozostawał jego dziekanem aż do śmierci. Był członkiem wielu towarzystw naukowych, artystycznych i zawodowych. Zmarł 1 X 1948 r. w Krakowie. Odznaczony m. in. Krzyżem Oficerskim (1921) i Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą (1928) orderu Polonia Restituta.

Oprac. Halina Rzeszut

